ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟΥ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

Εἰς τὴν παροῦσαν ἔκθεσιν περιλαμβάνονται τὰ κυριώτερα πορίσματα πολυμήνου ἀνασκαφῆς τὴν ὁποίαν διεξήγαγεν ἡ Α΄ Ἀρχαιολογικὴ Ἐφορεία τὸ 1961 εἰς μέγα οἰκόπεδον κείμενον νοτίως τῆς Ἀκροπόλεως μεταξὺ τῶν ὁδῶν Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου - Παρθενῶνος - Καλλισπέρη. Ἡ ἀνέγερσις πολυκατοικίας ἐστάθη καὶ ἐδῶ, ὅπως συνήθως εἰς τὰς Ἀθήνας τὰ τελευταῖα ἔτη, ἡ ἀφορμὴ τῆς μακρᾶς ταύτης ἐρεύνης.

Μία ἔρευνα εἰς οἰκόπεδον τῆς πρωτευούσης ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω συνθήκας εἶναι γνωστὸν ὅτι παρουσιάζει συνήθως σημαντικὰς δυσχερείας, ἀφ' ἑνὸς μὲν λόγῳ τῆς ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν καὶ τῶν ἐργολάβων ἀσκουμένης εὐλόγου πιέσεως, διὰ νὰ ἀπαλλαγοῦν ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον ἀπὸ τὴν παρουσίαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας, ἡ ὁποία κατ' ἀνάγκην ἐπιβραδύνει τὰς οἰκοδομικάς των ἐργασίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ λόγῳ τῆς συνήθους ἐλλείψεως χρημάτων, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας δυσκολεύεται κατά κανόνα ἡ Ὑπηρεσία νὰ ἀντιμετωπίσῃ καὶ τὰς στοιχειώδεις ἀκόμη δαπάνας εἰς ἐργατικὰ ἡμερομίσθια. Ὑπῆρξεν ὅμως πραγματικὸν εὐτύχημα ὅτι εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἰδιοκτῆται τοῦ οἰκοπέδου ἦσαν οἱ βιομήχανοι ἀδελφοὶ Ἀγγελόπουλοι, οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον ἀνέλαβον οἰκειοθελῶς τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς δαπάνης, ἀνελθούσης εἰς 90—100.000 δραχμάς, ἀλλ' ἐπέδειξαν καὶ μεγίστην κατανόησιν τῶν δυσχερειῶν, τὰς ὁποίας παρουσίαζεν ἡ ἀνασκαφὴ εἰς χῶρον ὅπου διεξήγοντο παραλλήλως καὶ οἰκοδομικαὶ ἐργασίαι, θέσαντες εἰς τὴν διάθεσίν μας τοὺς ἀρχιτέκτονας Π. καὶ Κ. Μανουηλίδην καὶ βοηθήσαντες ὥστε νὰ ἐξαντληθοῦν ὅσαι πιθανότητες ὑπῆρχον νὰ εὑρεθοῦν ἀρχαῖα.

Πλὴν τῆς ἀνωτέρω σημαντικῆς ἐνισχύσεως ἐκ μέρους τῶν ἰδιοκτητῶν, ἡ Α΄ Ἐφορεία ἐνισχύθη καὶ διὰ 20.000 δρχ. ὑπὸ τῆς κεντρικῆς Ὑπηρεσίας Ἀρχαιοτήτων τοῦ Ὑπουργείου Προεδρίας διὰ τὴν φωτογράφησιν καὶ ἐκπόνησιν τῶν σχεδίων τῶν ἀνευρεθέντων ἀρχαίων καὶ διά τινας λεπτομερειακὰς ἐρεύνας διεξαχθείσας περὶ τὰ τέλη τῆς ἀνασκαφῆς, ὡς καὶ διὰ 10.000 δρχ. διὰ τὴν τακτοποίησιν τοῦ ἀφθόνου ὑλικοῦ. Τὰ σχέδια, τὰ ὁποῖα παρουσίαζον σημαντικὰς δυσκολίας λόγῳ τῆς ἐπαλληλίας τοίχων καὶ ἄλλων λειψάνων πλείστων ἐποχῶν, ἐξεπόνησε μὲ ἐπιτυχίαν ὁ ἀρχιτέκτων κ. Ι. Σταμπολτζῆς. Τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν τῆς ἀνασκαφῆς εἶχεν ἡ κυρία Χαρίκλεια Κανελλοπούλου, ἡ ὁποία συμμετέσχε καὶ εἰς τὴν σύνταξιν τῆς παρούσης ἐκθέσεως. Τὴν τακτοποίησιν καὶ καταγραφὴν τοῦ πλουσίου ὑλικοῦ ἔφεραν εἰς πέρας αἱ δίδες Κ. Δημακοπούλου, Α. Σαμαρᾶ καὶ Εὐ. Γιαννοπούλου. Ἅπασαι αἱ ἀνωτέρω, ἐργασθεῖσαι μὲ ἐξαίρετον ζῆλον, ἀνέλαβον ἤδη καὶ τὴν δημοσίευσιν διαφόρων θεμάτων τῆς ἀνασκαφῆς. Σημαντικὴν βοήθειαν προσέφερον ἐπίσης εἰς τὴν χρονολόγησιν καὶ ἀναγνώρισιν τῶν ἀμφορέων τῆς ἀνασκαφῆς ἡ δὶς V. Grace, τῶν λύχνων ἡ δὶς Perlzweig καὶ τῶν ρωμαϊκῶν ἀγγείων ὁ κ. J. Hayes. Μερικὰς ἐκ τῶν φωτογραφιῶν τῆς ἀνασκαφῆς ἔλαβεν ὁ κ. Σπ. Μελετζῆς, ἐκ δὲ τῶν φωτογραφιῶν τῶν εὑρημάτων ἄλλας μὲν ἡ δὶς Eva - Maria Czakó καὶ ἄλλας ὁ κ. Κ. Κωνσταντόπουλος.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

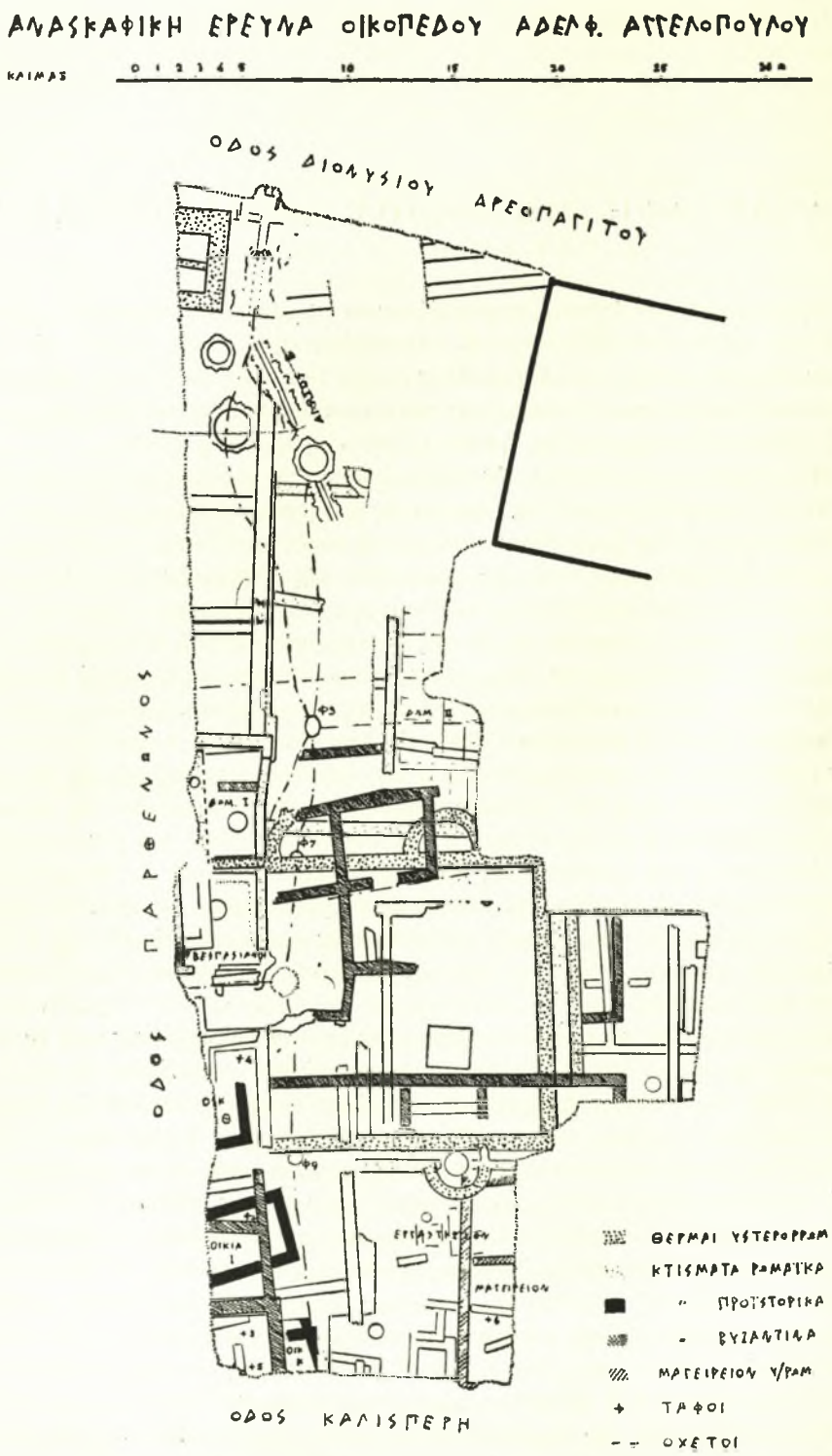

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

Ὁ ἀνασκαφεὶς χῶρος, ἐμβαδοῦ σχεδὸν 835 μ², ἔχει σχῆμα ἐπιμήκους ὀρθογωνίου, ἐκτεινομένου ἀπὸ Β. πρὸς Ν. σχηματίζοντος δὲ εἰς τὰ 2/3 περίπου τοῦ μήκους του ἀπὸ βορρᾶ, μικρὰν πρὸς Α. προεξοχήν. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐχρειάσθη νὰ ἀφαιρεθῇ διὰ τοῦ μηχανικοῦ ἐκσκαφέως παχύτατον στρῶμα συγχρόνου ἐπιχώσεως ὕψους 7 περίπου μέτρων. Κατόπιν ἤρχισεν ἡ ἔρευνα τῶν ἐντὸς τῶν διανοιγομένων πεδίλων ἀνευρισκομένων ἀρχαίων, ταχέως ὅμως ἔγινεν ἀντιληπτὸν ὅτι ἐὰν ἤθέλομεν νὰ σχηματισθῇ μία κάπως λογικὴ εἰκὼν τῶν εὑρημάτων θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνασκαφῇ συστηματικώτερον ὁ χῶρος. Οὕτω τὰ 3/4 τοῦ οἰκοπέδου ἠρευνήθησαν πλήρως μέχρι τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους, παρουσιάζοντος ἐλαφρὰν κλίσιν πρὸς ΝΑ., ἐνῷ τὸ ὑπολειπόμενον 1/4 εἰς τὰ ΒΑ. τοῦ οἰκοπέδου δὲν ἐκρίθη ἀπαραίτητον νὰ ἐρευνηθῇ συστηματικώτερον, διότι μὲ τὴν διάνοιξιν τῶν πεδίλων δὲν παρουσιάσθη εἰς αὐτὰ τίποτε τὸ ἀξιόλογον.

Μὲ τὴν ἀνασκαφὴν ἀπεδείχθη ὅτι ἡ περιοχὴ αὐτὴ τῆς πόλεως κατῳκεῖτο σχεδὸν συνεχῶς ἐπὶ χιλιετηρίδας, ἀπὸ τῆς μεσοελλαδικῆς ἐποχῆς μέχρι καὶ τῆς βυζαντινῆς. Εἰς τὸν λόγον αὐτὸν ὠφείλετο καὶ τὸ ὅτι εἰς ἐλαχίστας μόνον περιπτώσεις ἠδυνήθημεν νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὡλοκληρωμένα οἰκοδομικὰ σχήματα. Τὴν μικροτέραν φθορὰν εἶχον ὑποστῆ ἓν μέγα ἀποχετευτικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον εὑρέθη νὰ διασχίζῃ ὁλόκληρον τὸν χῶρον ἀπὸ Β. πρὸς Ν., ὡς ἐκ τοῦ βάθους εἰς τὸ ὁποῖον ἦτο τοῦτο ἐγκατεστημένον, καθὼς καὶ τινες προϊστορικοὶ καὶ γεωμετρικοὶ τάφοι, οἵτινες ἦσαν λαξευμένοι εἰς τὸ φυσικὸν ἔδαφος.

Ἐπειδὴ τὰ στενὰ πλαίσια μιᾶς ὑπηρεσιακῆς ἐκθέσεως δὲν μοῦ ἐπιτρέπουν νὰ ἐπεκταθῶ εἰς λεπτομερεῖς περιγραφάς, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον σπανίως, ὅπως ἐλέχθη, ἐσχηματίζοντο ὡλοκληρωμένα σύνολα, θὰ περιορισθῶ νὰ ἀναφέρω τὰ περισσότερα ἐκ τῶν ἀποκαλυφθέντων εἰς τὰς γενικάς των μόνον γραμμὰς καὶ κατὰ τὴν χρονολογικὴν των σειράν, ἐπιφυλασσόμενος νὰ δώσω τὴν λεπτομερῆ περιγραφὴν τῶν λειψάνων εἰς τὴν τελικὴν δημοσίευσιν τῆς ἀνασκαφῆς.

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΑ

Τὰ παλαιότατα λείψανα ἀνῆκον, ὅπως ἐλέχθη, εἰς τὴν μεσοελλαδικὴν περίοδον, περιωρίζοντο δὲ εἰς τὸν ΝΔ. χῶρον τοῦ οἰκοπέδου. Ταῦτα ἦσαν δύο τάφοι, ἄθικτοι, ὡς καὶ τμήματα τοίχων δύο τοὐλάχιστον οἰκιῶν.

Τάφος ἀρ. 4 : Εὑρίσκετο βορείως τῆς οἰκίας Θ καὶ ἀπετελεῖτο ἐξ ἑνὸς ὀρθογωνίου λάκκου (Β - Ν) βάθ. 1,05 καὶ διαστάσεων ἄνω 1,35 × 0,80 σμικρυνομένου κάτω εἰς λάκκον διαστάσεων 0,80 × 0,45, ὅστις ἐκαλύπτετο διὰ 4 ἀκανονίστων πλακῶν. Περιεῖχε τὸν σκελετὸν κορασίδος, ἡ κεφαλὴ τῆς ὁποίας ἦτο εἰς τὸ νότιον ἄκρον, ἐστραμμένη πρὸς Δ. Τὰ κτερίσματα ἦσαν ὀλίγα, περὶ αὐτῶν δὲ βλ. τὸ περὶ τῶν εὑρημάτων κεφάλαιον.

Τάφος ἀρ. 7 : Εὑρίσκετο εἰς ἀπόστασιν 6,75 μ. Ν. τοῦ προηγουμένου καὶ ἦτο φορᾶς Β - Ν. Διαστ. 0,96 × 0,46 μ. Κάλυμμα ἐκ μιᾶς λιθίνης πλακός, ἐπένδυσις ὁμοίως ἐκ λιθίνων πλακῶν — μιᾶς εἰς ἑκάστην πλευράν. Ἡ κεφαλὴ τοῦ νεκροῦ ἦτο πρὸς Β. καὶ ἔβλεπεν ἐπίσης πρὸς Δ. Σύγχρονος πρὸς τὸν προηγούμενον.

Οἰκία Θ : Εὑρέθη ἡ ΝΑ. γωνία δωματίου, τοῦ ὁποίου οἱ τοῖχοι ἐσώζοντο μέχρι μεγ. ὕψους 1,10 (ὁ νότιος) ἦσαν δ' ἐκτισμένοι διὰ μεγάλων ἀργῶν λίθων ἄνευ συνδετικῆς ὕλης (;).

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

Ὁ Α. τοῖχος φέρει εἰς τὸ μέσον περίπου τοῦ μήκους του ἐπισκευὴν ἐκ μικροτέρων λίθων, τὸ δὲ βόρειον τμῆμα του κατεστράφη πιθανώτατα ὅταν ἠνοίχθη ὁ τάφος. Ἡ οἰκία εἶναι συνεπῶς παλαιοτέρα τοῦ τάφου. Ὁ νότιος τοῖχος του, ἀποκαλυφθεὶς εἰς μῆκος 1,75 συνεχίζεται, ὅπως φαίνεται, ὑπὸ τὸ πεζοδρόμιον τῆς ὁδοῦ Παρθενῶνος. Ἀμφότεροι οἱ τοῖχοι ἦσαν θεμελιωμένοι εἰς τὸ φυσικὸν ἔδαφος. Ἐκ τῶν τοίχων ἐξήχθησαν μεσοελλαδικὰ ὄστρακα (Μινύεια).

Οἰκία Ι: Ἔκειτο πρὸς νότον τῆς προηγουμένης. Καὶ ταύτης ἀπεκαλύφθη μόνον τὸ Α. τμῆμα, ἐνῷ τὸ ὑπόλοιπον θὰ εὑρίσκεται εἰσέτι ὑπὸ τὸ πεζοδρόμιον τῆς ὁδοῦ Παρθενῶνος. Ταύτης ἐσώθη τὸ κατώτατον μέρος τῶν τοίχων μεγ. ὕψ. 0,30 περίπου, οἵτινες ἦσαν ἐκτισμένοι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅπως οἱ τοῖχοι τῆς οἰκίας Θ, ἤτοι μὲ μεγάλους ἀργοὺς λίθους, μὲ ἰλὺν ὅμως ὡς συνδετικὴν ὕλην. Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων της ἐπάτησε μεταγενέστερος τοῖχος.

Δύο ἀκόμη τοῖχοι, εὑρεθέντες κατὰ τὸ νοτιώτατον ἄκρον τοῦ ἀνασκαφέντος χώρου, οἱ 102 καὶ 103, ἀποτελοῦν τὴν ΒΑ. γωνίαν δωματίου παναρχαίας οἰκίας, ἡ ὁποία ὅμως ἀμφίβολον εἶναι ἐὰν ἀνήκῃ εἰς τὴν προϊστορικὴν ἢ τὴν γεωμετρικὴν περίοδον.

Αἱ μεσοελλαδικαὶ οἰκίαι τοῦ οἰκοπέδου Ἀγγελοπούλου εἶναι, ἐφ' ὅσον γνωρίζω, αἱ πρῶται αἱ ὁποῖαι ἀνευρίσκονται εἰς Ἀθήνας. Εἰς τὸ ΝΑ. ἄκρον τῆς ἀνατολικῆς προεξοχῆς, εὑρέθη φρέαρ μεσοελλαδικῆς ἐποχῆς βάθους 1.95 μ. περίπου, λαξευμένον εἰς τὸ φυσικὸν ἔδαφος.

ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΑ

Εἰς τὴν γεωμετρικὴν περίοδον ἀνῆκον τρεῖς τάφοι. Ἐξ αὐτῶν οἱ δύο εὑρέθησαν εἰς τὴν ΝΔ. ἀκριβῶς γωνίαν τοῦ οἰκοπέδου, ὁ εἷς πλησίον τοῦ ἄλλου (τάφοι 3 καὶ 5), ὁ δὲ τρίτος (ἀρ. 6) εἰς τὰ ΝΑ. τοῦ οἰκοπέδου ὑπὸ τὸ ὑστερορρωμαϊκὸν μαγειρεῖον (βλ. κατωτέρω).

Τάφος 3: Λάξευμα διαστάσεων 0,83×0,57 καὶ βάθους 0,45 γενικῆς κατευθύνσεως ΒΔ - ΝΑ, κεκαλυμμένον ὑπὸ τριῶν λιθίνων πλακῶν. Περιεῖχεν ἓν τεφροδόχον ἀγγεῖον τοῦ ἀσυνήθους σχήματος βαθείας πυξίδος, ἕτερα ἐννέα ἀκέραια ἀγγεῖα καὶ τεμάχια ἄλλων, ὅλα πολὺ καλῆς τέχνης περὶ τῶν ὁποίων θὰ γίνῃ εὐρύτερος λόγος εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν εὑρημάτων. Ἀπὸ τὸ σχῆμα τῶν ἀγγείων καὶ τὴν διασκόσμησίν των συμπεραίνει ὁ ἀνασκάψας ὅτι ἡ ταφὴ ἐγένετο εἰς τὴν αὐστηρὰν περίοδον τοῦ γεωμετρικοῦ ρυθμοῦ, ἤτοι εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 8ου αἰ. π.Χ.

Τάφος 5: Ἀκανόνιστον λάξευμα. Περιεῖχεν ἕνα τεφροδόχον ἀμφορέα, ὁ ὁποῖος ἐκαλύπτετο ὑπὸ βαθέος μᾶλλον πινακίου. *Ἡ ταφὴ εἶναι, ὡς φαίνεται, σύγχρονος μὲ τὴν προηγουμένην (Πίν. 30α).* Ὁ τρίτος *τάφος (ἀρ. 6)* ἦτο ἐν μέρει παραβιασμένος ἀπὸ μεταγενέστερον τοῖχον. Περιεῖχεν ὀλίγα ὀστᾶ ἀτάκτως ἐρριμμένα καὶ ἓν ἀβαθὲς πινάκιον.

ΑΡΧΑΪΚΑ - ΚΛΑΣΣΙΚΑ

Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι τῆς ἀνατολιζούσης περιόδου δὲν εὑρέθησαν παρὰ ἐλάχιστα μόνον ὄστρακα, γεγονὸς τὸ ὁποῖον, ἐν συνδυασμῷ καὶ μὲ τὴν ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τῶν ἐτῶν 1955 - 1960 εἰς τὴν ὁδὸν Διον. Ἀρεοπαγίτου καὶ βορείως αὐτῆς διαπιστωθεῖ-

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

σαν σπάνιν εὑρημάτων τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, ἐπιτρέπει τὸ γενικώτερον συμπέρασμα ὅτι ἡ πρὸς νότον τῆς Ἀκροπόλεως περιοχὴ ἔπαυσε τότε νὰ εἶναι ὅσον πρὶν κατῳκημένη.

Ἀφθονώτερα ἦσαν τὰ λείψανα τῆς ἀρχαϊκῆς καὶ τῆς κλασσικῆς περιόδου ἀλλὰ καὶ αὐτὰ πάντως ὄχι πολλά. Κατὰ τὸ πλεῖστον ἦσαν μικρά, μεμονωμένα τμήματα τοίχων, τὰ ὁποῖα κατεῖχον κυρίως τὸ ἀνατολικὸν καὶ τὸ νοτιοανατολικὸν τοῦ οἰκοπέδου ὡς καί τινες στρῶσεις περιέχουσαι ὄστρακα. Τὸ περισσότερον ἄξιον λόγου ἦτο ἓν τμῆμα δαπέδου τοῦ 4ου αἰῶνος συγκείμενον ἐκ μικρῶν βησσάλων (2,40×1,00 μ.), τὸ ὁποῖον εὑρέθη εἰς τὴν πρὸς Α. προεξοχὴν τοῦ οἰκοπέδου καὶ ἀνῆκεν εἰς τὴν ΒΔ. γωνίαν αἰθούσης φαγητοῦ. Τὸ περιβάλλει ζώνη ὑψηλοτέρα κατὰ 0,03, ἡ ὁποία ἔφερεν ἐπάλειψιν ἐξ ἁπλοῦ ἀσβεστοκονιάματος καὶ προωρίζετο διὰ τὴν τοποθέτησιν κλινῶν.

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΑ

Εἰς τὴν ὑστέραν ἑλληνιστικὴν ἐποχὴν (περὶ τὰ μέσα τοῦ 2ου αἰ. π.Χ.;) θὰ πρέπει κατὰ πᾶσαν πιθανότητα νὰ ἀναχθῇ ἡ πρώτη φάσις ἑνὸς μεγάλου ἀποχετευτικοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖον διέσχιζε τὸν ἀνασκαφέντα χῶρον ἀπὸ Β. πρὸς Ν. μὲ φρέατα ἐπισκέψεως κατ' ἀποστάσεις καί τινας πλαγίας διακλαδώσεις ἐξ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν.

Τὸ σύστημα ὅμως τοῦτο ὑπέστη ἐπανειλημμένας ἐπισκευάς, ὄχι μόνον κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ τέλους τῆς ἑλληνιστικῆς περιόδου, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ρωμαϊκὴν (βλ. κατωτέρω). Εἰς παλαιοτέραν πάντως φάσιν ἀνήκουν μεγάλα πήλινα καλύμματα ἐκ τῆς ἐπενδύσεως φρεάτων ἐπισκέψεως, τοποθετημένα κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε νὰ σχηματίζωνται ὀξυκόρυφα τόξα, ὡς καὶ ἓν ἐκ τῶν φρεάτων ἐπισκέψεως, τὸ Φ 3. Ἀρχικῶς ὁ ἀγωγὸς εἶχε λαξευθῆ ὡς φαίνεται ὑπογείως, ἀργότερον ὅμως αἱ ἐπισκευαὶ ἔγιναν ἄνωθεν, διὰ τῆς ἀποκοπῆς τῶν ἐπιχώσεων καὶ τοῦ φυσικοῦ βράχου, ὅπου οὗτος ἐσώζετο ἀκόμη. Εἰς πλεῖστα σημεῖα τοῦ νοτίου τμήματος τοῦ κεντρικοῦ ὀχετοῦ εὑρέθησαν ὀξυπύθμενοι ἀμφορεῖς ἐπ' αὐτοῦ ἢ παρ' αὐτόν, τῶν ὁποίων προορισμὸς ἦτο ἡ ἀνακούφισις τοῦ ὀχετοῦ ἐκ τῶν πιέσεων τῶν χωμάτων.

Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἓν φρέαρ ὑδρεύσεως (Φ 2) εἰς τὸν ΝΑ. τομέα τοῦ οἰκοπέδου, μὲ τὴν νοτίαν καὶ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ ὁποίου συνεδέοντο τέσσερες μικραὶ δεξαμεναὶ (ἐξ ὧν ἡ μεγαλυτέρα διαστάσεων 2,75×1,25) τοποθετημέναι εἰς διαφορετικὰ ἐπίπεδα. Ἴσως πρόκειται περὶ ἐργαστηρίου.

ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Εἰς αὐτὴν ἀνήκουν τὰ περισσότερα ἐκ τῶν λειψάνων τοῦ οἰκοπέδου Ἀγγελοπούλου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πρωίμου αὐτοκρατορικῆς περιόδου ὑπέστη εὐρεῖαν ἐπισκευὴν ὁ μεγάλος ἑλληνιστικὸς ἀγωγός, τοῦ ὁποίου αἱ πλεῖσται κεραμίδες ἀντικατεστάθησαν τότε διὰ νέων τομῆς U, τοποθετημένων ἀνὰ δύο, τῆς μιᾶς ἀνεστραμμένης ἐπὶ τῆς ἄλλης, ἐνίοτε διὰ τῆς παρεμβολῆς μιᾶς πλίνθου. Μερικοὶ ἐκ τῶν πλαγίων ἀγωγῶν (Πίν. 30β) καὶ ἐκ τῶν φρεάτων τὸ Φ 7 καὶ ἴσως καὶ τὸ Φ 9 ἀνήκουν ὡσαύτως εἰς αὐτήν. Κατὰ τὴν μέσην ρωμαϊκὴν περίοδον ἐκτίσθησαν δύο καμαροειδεῖς κατασκευαὶ ἐκ πλίνθων εἰς τὰ δύο ἄκρα τοῦ ἀνασκαφέντος χώρου, ἐκεῖ ὅπου παρατηροῦνται σημαντικαὶ ἀλλαγαὶ εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ ἀγωγοῦ, ἐξ ὧν ἡ μὲν βορεία ἀντικατέστησε τὸν παλαιὸν πήλινον ὀχετὸν (Πίν. 31α,β), ἡ δὲ νοτία ἁπλῶς τὸν ἐπροστάτευσε.

Ἐκ τῶν ὀστράκων καὶ ἑνὸς νομίσματος τοῦ αὐτοκράτορος Αὐρηλιανοῦ, τὰ ὁποῖα ἐξήχθησαν ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ὀχετοῦ, συνάγεται ὅτι τὸ μέγα ἀποχετευτικὸν σύστημα ἠχρηστεύθη μετὰ τὴν ἐκ τῶν Ἑρούλων προκληθεῖσαν μεγάλην καταστροφὴν καὶ τὴν

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

ἐρήμωσιν τῶν πλείστων τμημάτων τῆς πόλεως. Τὰ φρέατα ὅμως Φ7 καὶ Φ9 κατεχώσθησαν ὁριστικῶς ἀργότερον. Οὕτω εἰς τὸ Φ7 εὑρέθησαν ἄφθονα οἰκιακὰ σκεύη καὶ ἄλλα ἀντικείμενα τοῦ τέλους τοῦ 3ου αἰῶνος μ.Χ. καὶ τῶν πρώτων δεκαετηρίδων τοῦ 4ου, τὰ ὁποῖα, ὅπως ὑποθέτω, θὰ ἀπετέλουν τὴν σκευὴν οἰκίας, κτισθείσης ἐδῶ πλησίον εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ πόλις ἤρχιζε νὰ συνέρχεται ἀπὸ τὴν εἰσβολὴν τῶν Ἑρούλων, ἐγκαταλειφθείσης δὲ περὶ τὰ μέσα ἢ ὀλίγον πρὸ τῶν μέσων τοῦ 4ου αἰῶνος. Τὸ Φ 9 πάλιν κατεχώσθη, ὅταν περὶ τὰ 400 μ.Χ. ἐκτίσθη εἰς τὸν χῶρον αὐτὸν τὸ frigidarium μεγάλου δημοσίου λουτροῦ, δύο ἐκ τῶν τοίχων τοῦ ὁποίου ἐπάτησαν ἐν μέρει ἐπὶ τῶν ἐν λόγῳ φρεάτων. Μετὰ τοὺς Ἑρούλους, ἄγνωστον ὅμως πότε ἐκριβῶς, ἐκτίσθη εἰς τὸ βόρειον μέρος τοῦ χώρου ὀχετὸς ἐπιφανείας, ὁ ὁποῖος ἐκκινῶν ἀπὸ τὴν εἰσέτι σωζομένην βορείαν καμαροσκεπῆ κατασκευὴν κατηυθύνετο πρὸς ΝΑ. Καταλλήλως ἀνυψώθη τότε καὶ ἡ κοιτόστρωσις τῆς καμαροσκεποῦς κατασκευῆς. Ὁ ὀχετὸς οὗτος παρηκολουθήθη ἐπὶ μῆκους 8,50 μ. περίπου, μετὰ τὸ ὁποῖον δὲν εὑρέθη πλέον ἴχνος αὐτοῦ. Τόσον ἡ καμαροσκεπὴς κατασκευή, ὅσον καὶ ὁ ὀχετὸς ἠχρηστεύθησαν περὶ τὰ 400 μ.Χ., ὅταν ἐκτίσθησαν οἱ εἰς τὴν ΒΔ. γωνίαν τοῦ οἰκοπέδου ἀνευρεθέντες παχεῖς καὶ ἰσχυροὶ τοῖχοι ἐπιβλητικῆς οἰκοδομῆς, εἰς τοὺς ὁποίους θὰ ἐπανέλθω ἀργότερον.

Ἐκ τῶν κτισμάτων τῆς Ρωμαϊκῆς περιόδου τὸ παλαιότερον ἦτο ἓν μέγα οἰκοδόμημα (Α), τὸ ὁποῖον τόσον πολὺ ὑπέφερε ἀπὸ τὴν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων του ἐγκατάστασιν μεταγενεστέρων κτισμάτων, ὥστε μετὰ δυσκολίας ἦτο δυνατὸν νὰ σχηματισθῇ σαφὴς εἰκὼν τῆς μορφῆς μερικῶν ἐκ τῶν χώρων του. Ἦτο ἴσως βαλανεῖον (βλ. ἔκθεσιν ἀνασκαφῆς οἰκοπέδου Ζαχαράτου), ἐκτίσθη δὲ ἐπὶ Αὐγούστου ἢ ὀλίγον πρὸ αὐτοῦ. Τούτου ἐξηκριβώθησαν τρεῖς ἐπισκευαί, ἡ δὲ ἐγκατάλειψίς του ἐχρονολογήθη ὀλίγον πρὸ τῶν μέσων τοῦ 2ου αἰ. μ.Χ. Τὸ μέγιστον σωζόμενον ὕψος τῶν τοίχων του ἦτο 1,80 μ., ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 0,70 ἦσαν θεμέλιον. Οἱ διαπιστωθέντες χῶροι του ἦσαν: μία βεσπασιανὴ παρὰ τὸ δυτικὸν ὅριον τοῦ οἰκοπέδου, ἓν δωμάτιον ἀμέσως πρὸς βορρᾶν αὐτοῦ (δωμάτιον Ι) καὶ ἓν ἄλλο παρὰ τὸ ἀνατολικὸν ὅριον τοῦ οἰκοπέδου (δωμάτιον ΙΙ). Τῆς βεσπασιανῆς ἐσώθησαν οἱ τοῖχοι τῶν τριῶν πλευρῶν (ἀνατολικός, βόρειος καὶ δυτικὸς) ὡς καὶ τὸ δάπεδον, ἀποτελούμενον ἐκ μικρῶν ὀρθογωνίων τεμαχίων πλίνθων καὶ καλυπτόμενον ὑπὸ ὑδραυλικοῦ κονιάματος. Ἄριστα διετηρεῖτο ἡ ἀποχετευτικὴ αὖλαξ, ἡ ὁποία περιέβαλλε τὸ βόρειον τμῆμα τῆς δυτικῆς πλευρᾶς καὶ τὴν βορείαν καὶ ἀνατολικὴν πλευράν, εἶχε δὲ ἰσχυρὰν κλίσιν πρὸς τὴν ΝΑ. γωνίαν, ὅπου εὑρέθη ἡ ὀπὴ διά τὴν ἀπορροὴν τῶν ἀκαθάρτων ὑδάτων. Ἐπὶ τοῦ δαπέδου τοῦ δωματίου Ι εὑρέθη ἀριθμὸς ἀγγείων καὶ πλῆθος εἰδωλίων, τά ὁποῖα, ὡς φαίνεται, εἶχον ἀπορριφθῆ ἐκεῖ ὡς ἄχρηστα ἔκ τινος γειτονικοῦ ἐργαστηρίου. Τοῦ δωματίου ΙΙ εὑρέθη μόνον τὸ κάτω μέρος τοῦ δυτικοῦ τοίχου μὲ ὀρθομαρμάρωσιν ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ὄψεως καὶ τμῆμα τοῦ ὡραίου δαπέδου του ἐκ τεμαχίων ἐγχρώμων μαρμάρων, τὰ ὁποῖα ἀπηρτιζον γεωμετρικὰ σχέδια. Τὸ δάπεδον τοῦτο μετεφέρθη ἤδη εἰς τὸ Τζαμὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἀγορᾶς.

Ἄλλου κτηρίου τῆς μέσης ρωμαϊκῆς περιόδου (Β) εὑρέθη παρὰ τὸ δυτικὸν ὅριον τοῦ Β τομέως ὁ ἀνατολικὸς τοῖχος, φορᾶς Β-Ν (τ. Ι), πατήσας ἐπὶ ἐρειπωμένου τοίχου τοῦ προαναφερθέντος κτίσματος, ὡς καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν ἐγκαρσίων τοίχων. Τὸ κτήριον κατεστράφη, ὡς φαίνεται, ὑπὸ τῶν Ἑρούλων, τὸ δὲ βόρειον ἄκρον τοῦ τοίχου Ι ἀπεκόπη ὑπὸ τοῦ μεταγενεστέρου ἀγωγοῦ Β.

Εἰς τὴν Α προεξοχὴν εὑρέθησαν διάφοροι τοῖχοι ἑνὸς κτηρίου μὲ μακράν ἱστορίαν. Ἡ παλαιοτέρα του φάσις ἀνάγεται εἰς τὴν πρώιμον ρωμαϊκὴν περίοδον (εἷς ἐκ τῶν τοίχων του ἀπέκοψε τμῆμα τοῦ κλασσικοῦ δαπέδου, περὶ τοῦ ὁποίου ἔγινε λόγος εἰς τὸ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

κεφάλαιον τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς) ἡ δὲ ὑστάτη φθάνει εἰς τὰς ἀρχὰς ἴσως τοῦ 5ου αἰ. μ.Χ. Τοιχογραφίαι διεκόσμησαν τοὺς τοίχους του εὐθὺς ἀπὸ τὴν πρώτην περίοδον. Τμῆμα τῆς καλύτερον σωθείσης τοιχογραφίας (τοῦ 4ου αἰ. μ.Χ.) ἀπεκολλήθη καὶ μετεφέρθη εἰς τὸ Τζαμὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἀγορᾶς (Πίν. 32β).

Εἰς τὴν ὑστάτην ρωμαϊκὴν περίοδον (περὶ τὰ 400 μ.Χ.) ἐκτίσθησαν ἐν μέρει ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ πρωίμου ρωμαϊκοῦ κτηρίου μεγαλοπρεπεῖς θέρμαι (Γ), τῶν ὁποίων ἐσώθη κυρίως μία μεγάλη αἴθουσα, σχεδὸν τετράγωνος, πλευρᾶς 12,50 μ., ἀσφαλῶς τὸ frigidarium. Εἰς τὸν βόρειον καὶ τὸν νότιον τοῖχον αὐτῆς ἀνοίγονται τρεῖς κόγχαι (δύο εἰς τὸν βόρειον (Πίν. 32α), καὶ μία εἰς τὸν νότιον) σωθεῖσαι μόνον ἐν θεμελίῳ ἢ τὸ πολὺ ὀλίγον ὑπὲρ τὸ θεμέλιον, κλειόμεναι δὲ ἐμπρὸς ἀπὸ βαθὺ θεμέλιον. Τὴν ὕπαρξιν καὶ τετάρτης κόγχης εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς νοτίας πλευρᾶς πρέπει νὰ συμπεράνωμεν διὰ λόγους συμμετρίας, ἂν καὶ κανὲν ἴχνος αὐτῆς δὲν εὑρέθη, προφανῶς λόγῳ καταρρεύσεως τῶν ἐπιχώσεων εἰς τό μέρος ἐκεῖνο καθὼς καὶ τῶν μεγάλων μεταγενεστέρων ἐπεμβάσεων. Αἱ ἐν λόγῳ κόγχαι εἶναι, ὅπως φαίνεται, ἀτομικοὶ λουτῆρες, οἱ ὁποῖοι σήμερον γνωρίζομεν ὅτι εἰς τὰ δημόσια λουτρὰ ἐνεφανίσθησαν διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὰ τέλη τοῦ 4ου αἰ. μ.Χ. (Ginouvès εἰς BCH 1955, 135-152). Ἴσως εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν ν' ἀνήκῃ χρονολογικῶς μία μεγάλη ὀρθογώνιος βάσις (Πίν. 33α), εἰς τὸ κτίσιμον τῆς ὁποίας ἐχρησιμοποιήθησαν μεταξὺ ἄλλων καὶ διάφορα παλαιότερα ὑλικὰ ἐξ ἠρημωμένων οἰκιῶν. Ὁ σκοπὸς τῆς ἐν λόγῳ βάσεως εἶναι ἄγνωστος. Τόσον αἱ διαστάσεις τῆς ἀποκαλυφθείσης αἰθούσης, ὅσον καὶ ἡ διαπιστωθεῖσα ἐποχὴ της δικαιολογοῦν τὴν ὑπόνοιαν ὅτι αἱ θέρμαι εὑρίσκοντο εἰς στενὴν σχέσιν μὲ τὴν «οἰκίαν τοῦ Πρόκλου», ἡ ὁποία τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ἐκτίζετο εἰς μικρὰν ἐκεῖθεν ἀπόστασιν. Βεβαιότης δὲν θὰ ὑπάρξῃ φυσικὰ παρὰ μόνον ὅταν παρακολουθηθοῦν οἱ τοῖχοι ἐντὸς τῆς ὁδοῦ Παρθενῶνος καὶ πέραν αὐτῆς εἰς τὸ πρὸς δυσμὰς ἄκτιστον οἰκόπεδον — κληροδότημα Σεβαστῆς Καλλισπέρη —, ὅπου μέχρι σήμερον σώζονται ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους ἐπιβλητικὰ τμήματα τοίχων ἀνήκοντα ἀσφαλῶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πρόκλου. Θὰ ἠδύνατο ἐπίσης τότε νὰ ἐξακριβωθῇ ποία εἶναι ἡ σχέσις καὶ τῶν κατὰ τὴν ΒΔ. γωνίαν τοῦ οἰκοπέδου εὑρεθέντων ἰσχυροτάτων ὑστερορρωμαϊκῶν τοίχων, τόσον πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ Πρόκλου ὅσον καὶ πρὸς τὰς ἀποκαλυφθείσας θέρμας. Πάντως, εἰς τὸ ἴδιον συγκρότημα εἰς τὸ ὁποῖον ἀνῆκε τὸ frigidarium, φαίνεται ὅτι ἀνῆκον καὶ τὰ ὑπόκαυστα τὰ ὁποῖα, ὅπως προφορικῶς μὲ εἶχε πληροφορήσει πρὸ ἐτῶν ὁ ἀκαδημαϊκὸς καὶ ἀρχιτέκτων Β. Κουρεμένος, εἶχον εὑρεθῆ κατὰ τὴν θεμελίωσιν τῆς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Διον. Ἀρεοπαγίτου 11 οἰκίας του, μὴ ἀπεχούσης πολὺ ἀπὸ τὸ οἰκόπεδον Ἀγγελοπούλου.

Κατά τι παλαιοτέρα τοῦ λουτροῦ ἦτο μία οἰκία τῶν ὑστέρων ρωμαϊκῶν χρόνων (Γ), μέρος τῆς ὁποίας ἀπεκαλύφθη εἰς τὰ ΝΑ. τοῦ οἰκοπέδου, τοῦ ὑπολοίπου εὑρισκομένου ὑπὸ τὴν ἐπίχωσιν τοῦ γειτονικοῦ οἰκοπέδου Μαντουβάλου. Ταύτης εὑρέθη τμῆμα τοῦ μαγειρείου. Ἡ ἑστία καὶ τὰ μαγειρικὰ σκεύη ἦσαν εἰς ἣν σχεδὸν κατάστασιν ἀφέθησαν (Πίν. 33β) κατὰ τὴν ἀπότομον ἐγκατάλειψιν τῆς οἰκίας. Ἐπὶ τοῦ δαπέδου εὑρέθη νόμισμα τοῦ Βαλεντινιανοῦ τοῦ Β', τὸ ὁποῖον ἐπισφραγίζει τὴν καὶ διὰ μόνων τῶν ἀγγείων καὶ τῶν λύχνων ἐπιτευχθεῖσαν χρονολόγησιν εἰς τὰς τελευταίας δεκαετίας τοῦ 4ου αἰ. μ.Χ. Ὀλίγον ἀργότερον ἐπὶ τοῦ ἐρειπίου τοῦ δυτικοῦ τοίχου τοῦ μαγειρείου ἐπάτησεν ἡ ΝΑ. κόγχη τοῦ μεγάλου λουτροῦ.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ

Ἐρείπια βυζαντινῶν οἰκιῶν εὑρέθησαν ἀρκετά. Μία ἐξ αὐτῶν κατελάμβανε τὸ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

κέντρον περίπου τοῦ οἰκοπέδου, ἀπετελεῖτο δὲ ἐκ 5 τοὐλάχιστον δωματίων. Μιᾶς ἄλλης, ὀλίγον νοτιώτερον κειμένης, διεπιστώθησαν τὰ βόρεια τμήματα 4 δωματίων. Βυζαντινοὶ τοῖχοι εὑρέθησαν εἰς τὸ ΝΔ. ἄκρον καὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν προεξοχήν. Καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ οἰκοπέδου ἀπεκαλύφθησαν 16 πίθοι, οἱ ὁποῖοι μαρτυροῦν πόσον πυκνοκατωκημένη ἦτο ἡ περιοχὴ κατὰ τὴν βυζαντινὴν περίοδον.

ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Ἰδιαιτέρως ἀποδοτικὴ καὶ εἰς κινητὰ εὑρήματα πάσης περιόδου, ἀπὸ τῆς μεσοελλαδικῆς μέχρι καὶ τῆς βυζαντινῆς, ὑπῆρξεν ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ οἰκοπέδου Ἀγγελοπούλου. Μερικὰ μάλιστα ἐξ αὐτῶν, ὅπως λ.χ τὰ γεωμετρικὰ ἀγγεῖα τοῦ τάφου 3, εἶναι ἀρίστης ποιότητος καὶ τὰ σχήματὰ των ἀσυνήθη. Κατωτέρω δίδεται σύντομος περιγραφὴ τῶν κυριωτέρων εὑρημάτων κατὰ ἐποχὰς :

Μεσοελλαδικὰ

Ἐντὸς τοῦ μεσοελλαδικοῦ τάφου 4 περιείχοντο :

α) Δίωτος μικρὰ τεφρὰ Μινύειος κύλιξ ὕψ. 0,069 διαμ. χείλους 0,079.

β) Ὀστεΐνη καρφὶς μήκ. 0,073.

γ) Περιδέραιον ἐξ 8 ψήφων χαλαζίου, 2 μικρῶν ἐκ γρανάτου καὶ 3 μικρῶν ἐκ χαλκοῦ καί τινες σπεῖραι ἐκ χαλκοῦ καὶ ἀργύρου.

Πλησίον τοῦ προϊστορικοῦ τοίχου 77 εὑρέθη μεγάλη μεσοελλαδικὴ «φρουτιέρα» ὕψ. 0,270 μὲ μελανότεφρον ἐπίχρισμα, μιμουμένη Μινύειον ἀγγεῖον. Βορείως τοῦ τοίχου 78 εὑρέθησαν τμήματα μεγάλου κρατῆρος φέροντος ἀμαυρόχρωμον διακόσμησιν (Matt Painted Ware).

Γεωμετρικὰ

Πλουσιώτατος εἰς ἀγγεῖα ὑπῆρξεν ὁ τάφος 3, ὅστις περιεῖχε :

α) Μέγα τεφροδόχον ἀγγεῖον σχήματος βαθείας πυξίδος λίαν σπανίου (ὕψ. 0,94) ἡ ὁποία ἔφερε μὴ συνανῆκον μικρότερον κάλυμμα (Πίν. 34 γ).Ἐπὶ ἑκατέρας τῶν ὄψεων διάγραμμος μαίανδρος πρὸς ἀριστερά, περιβαλλόμενος διὰ πλαισίου ἄλλων γεωμετρικῶν κοσμημάτων. Τὸ κάτω μέρος τοῦ ἀγγείου ὡς μόνην διακόσμησιν φέρει συστάδας ὁριζοντίων γραμμῶν ἐπὶ ἐδαφοχρώμων ταινιῶν διὰ τῶν ὁποίων διακόπτεται κατ' ἀποστάσεις τὸ σκοτεινὸν βερνικωμένον ἔδαφος τοῦ ἀγγείου. Τόσον κατὰ τὸ σχῆμα ὅσον καὶ κατὰ τὴν διακόσμησιν ἡ πυξὶς παρουσιάζει μεγάλην ὁμοιότητα μὲ μίαν ὡραιοτάτην πυξίδα τοῦ Λούβρου (Arias - Hirmer, Tausend Jahre.... ἀρ. 3 - Pottier, Vol. A 514), ἡ ὁποία ὅμως περιλαμβάνει καὶ ζῶα εἰς τὴν διακόσμησίν της. Ἀξιοθαύμαστος εἶναι καὶ εἰς τὸ ἀγγεῖον τῆς Ἀκροπόλεως ἡ ἀκρίβεια καὶ λεπτότης τῆς ἐργασίας ὡς καὶ ἡ καθαρότης τῆς καθόλου ἐντυπώσεως. Ὡραιότατον εἶναι τὸ ξανθὸν χρῶμα τῆς διακοσμήσεως. Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν ὡραιοτέρων παραδειγμάτων τῆς ὡρίμου περιόδου τοῦ αὐστηροῦ γεωμετρικοῦ ρυθμοῦ, τῶν ἀρχῶν ἴσως τοῦ 8ου αἰ. π.Χ.

β) Ἀτρακτοειδῆ πυξίδα μετὰ καλύμματος, φέρουσαν σειρὰν συνεχῶν γεωμετρικῶν κοσμημάτων. Ὕψ. 0,178.

γ) Ἀτρακτοειδῆ πυξίδα, ἄνευ καλύμματος, φέρουσαν ὁμοίως σειρὰς συνεχῶν γεωμετρικῶν κοσμημάτων. Ὕψ. 0,160.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

δ) «Σβοῦραν» φέρουσαν σειρὰς συνεχῶν γεωμετρικῶν κοσμημάτων· ὕψ. 0,127. (Πίν. 34 β).

ε) Πυξίδα κανονικοῦ σχήματος μετὰ καλύμματος. Ὕψ. συνολικοῦ 0,11, ἄνευ καλύμματος 0,089, διαμ. στομ. 0,182, μὲ μετόπας διακεκοσμημένας ἐναλλὰξ μὲ στοιχεῖα διαγράμμου μαιάνδρου πρὸς ἀριστερά.

στ) Κάνθαρον μετὰ διαγράμμου μαιάνδρου πρὸς ἀρ., ὕψ. 0,064 ἄνευ λαβῶν 0,083 μετὰ λαβῶν, διαμ. 0,089.

ζ) Σκύφον μὲ διάγραμμον μαίανδρον πρὸς ἀρ., ὕψ. 0,072, διαμ. 0,107.

η) Κύπελλον μόνωτον ὕψ. 0,123, διαμ. 0,095 μὲ διακόσμησιν κλειδομαιάνδρου καὶ συνεχομένων ρόμβων εἰς τὸ χεῖλος.

θ) Χαμηλὴν πρόχουν μὲ πολὺ πεπιεσμένον σῶμα καὶ εὐρὺν λαιμόν, φέρουσαν ἀμυδρὰν διακόσμησιν μαιάνδρου ὕψ. 0,071.

ι) Μικρὸν οἰνοχοΐδιον ἀδιακόσμητον ὕψ. 0,075 (Πίν. 34α).

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω, εἰς τὸν τάφον 3, περιείχοντο καὶ τμήματα ἄλλων ἀγγείων, ἤτοι πυξίδων κανονικοῦ ἀβαθοῦς σχήματος κλπ. Ὅλων τῶν ἀγγείων τοῦ τάφου 3 ἡ διακόσμησις εἶναι καλῆς ποιότητος, μερικῶν ὅμως, ὅπως λ.χ. τῆς πυξίδος καὶ τῶν β΄, γ΄ καὶ δ΄, ἡ τέχνη εἶναι ἐξαιρετική. Δὲν εἶναι ὅμως ταῦτα ἔργα ἑνὸς καλλιτέχνου. Εἰς ἕνα ἐξαίρετον ἐν πρώτοις καλλιτέχνην ὀφείλεται ἡ διακόσμησις τοῦ α΄, τοῦ ὁποίου τὴν σταθερὰν καὶ ἄκοπον, συνάμα ὅμως εὐαίσθητον χεῖρα, δὲν ἠδυνήθην νὰ ἀνεύρω εἰς ἄλλα ἀγγεῖα τοῦ ἰδίου τάφου. Ἐντελῶς χαρακτηριστικὴ εἶναι, ἐπίσης, ἡ ἐργασία ἑνὸς δευτέρου καλλιτέχνου, εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλονται τὰ β΄ καὶ δ΄. Ἐπ' αὐτῶν ἡ μελανὴ διακόσμησις ἔχει ἐπιτεθῆ κατὰ τρόπον ὥστε νὰ ὑπερισχύῃ ἡ ἐντύπωσις τοῦ καταλειπομένου λευκοῦ. Καὶ εἰς τὰ δύο ἀγγεῖα ὁμοιοτάτη εἶναι μία ζώνη μὲ ἐναλλὰξ ὀρθὰ καὶ ἀνεστραμμένα τρίγωνα φέροντα εἰς τὸ κέντρον στιγμήν. Τρίτος καλλιτέχνης διεκόσμησε τὸ γ΄· καλός, ἀλλὰ κάπως ταχὺς εἰς τὴν ἐργασίαν του. Τὸ ζίγκ - ζάγκ σχηματίζει ζωγραφίζων συνεχόμενα V, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν τοῦ α΄, ὅστις ζωγραφίζει συνεχόμενα Λ. Ὁμοιότητα ἐμφανίζουν καὶ αἱ διακοσμήσεις τῶν ε΄ καὶ η΄ κ.ο.κ.

Ὁ τάφος 5 περιεῖχε:

α) Ἕνα ἀμφορέα μὲ μικρὰς καθέτους λαβὰς ἐπὶ τοῦ ὤμου (Amphora mit Schulterhenkeln) (Πίν. 35β), ὁ ὁποῖος περιεῖχε τὴν τέφραν τοῦ νεκροῦ. Εἰς τὸν λαιμὸν διακοσμεῖται μὲ ζώνην διαγράμμου μαιάνδρου πρὸς δ. βαίνοντος, εἰς δὲ τὴν κοιλίαν μὲ ζώνην ἐκ διαγράμμων τριγώνων. Καίτοι ἡ γενικὴ ἐμφάνισίς του δίδει τὴν ἐντύπωσιν τῆς παλαιότητος, πρὸ πάντων ἕνεκα τῆς σχέσεως τῶν διακοσμήτων μερῶν πρὸς τὰ δι' ἁπλοῦ μέλανος βερνικίου κεκοσμημένα, ἐν τούτοις, τόσον τὸ σχῆμα τοῦ ἀγγείου ὅσον καὶ ὁ μαίανδρος προδίδουν προχωρημένον στάδιον ἐξελίξεως, περίπου σύγχρονον πρὸς τὸ τῶν ἀγγείων τοῦ τάφου 3. Εἶναι ὅμως προφανῶς διάφορος ὁ συντηρητικὸς γραφεύς του, κατώτερος πολὺ τῶν γραφέων ὅλων τῶν ἀγγείων τοῦ τάφου 3.

β) Ὡς κάλυμμα τοῦ ἀμφορέως ἐχρησίμευε πινάκιον μὲ δύο ὁριζοντίους λαβὰς σχήματος Ω, τεθραυσμένον, ἤδη συγκολληθέν. Φέρει διακόσμησιν ἐξ ὁριζοντίων γραμμῶν. Ὕψ. 0,053, διαμ. 0,173.

Ἐκ τοῦ τάφου 6 περισυνελέγη μόνον ἓν ἀβαθὲς πινάκιον μὲ λαβὰς σχήματος Ω φέρον κυρίως διακόσμησιν ἐξ ὁριζοντίων γραμμῶν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν· ὕψ. 0,040, διαμ. 0,195,

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

Ἐκ τῶν γεωμετρικῶν ἀγγείων, τὰ ὁποῖα εὑρέθησαν εἰς τὰς ἐπιχώσεις σημειώνω δύο τμήματα ἐπιβλητικοῦ ὑστερογεωμετρικοῦ ἀμφορέως μὲ παράστασιν ἁρμάτων.

Ἀνατολίζοντα

Ἐλάχιστα ὄστρακα τοῦ 7ου αἰῶνος εὑρέθησαν.

α) Τὸ περισσότερον ἐντυπωσιακὸν εἶναι ἓν τμῆμα πηλίνου περιρραντηρίου (μήκ. 0,20, ὕψ. χείλους 0,046, πλ. χείλους 0,03), τὸ ὁποῖον ἐξωτερικῶς φέρει πρόσθετον κεφαλὴν Δαιδαλικοῦ τύπου, πολὺ ἐφθαρμένην. Περὶ τὰ 600 π.Χ. (Πίν. 36α).

β) Τμῆμα Κορινθιακῆς χαμηλῆς οἰνοχόης μὲ εὐρεῖαν βάσιν (σωζ. ὕψ. 0,086), φέρον ἀμυδρὰν διακόσμησιν. Κάτω ἀκτῖνες, ἄνω σειρὰ ζώων. Τέλη 7ου αἰῶνος. Διὰ τὸ σχῆμα βλ. Payne, Necrocorinthia, πίν 24, 2.

γ) Τμῆμα ποδὸς πρωτοαττικοῦ ὑποκρητηρίου (ὕψ. 0,126, πλ. μεγ. 0.082 ἐλάχ. 0,065) βλ. λ.χ. Collignon - Couve, Vases peints du Mus. Nat. πίν. XIV, ἀρ. 267.

δ) Τμῆμα λαβῆς λουτροφόρου μετὰ πλαστικοῦ ὄφεως καὶ γραπτοῦ στιγμορόδακος, ὕψ. σωζ. 0,081, πλ. 0,037.

Ἀρχαϊκά

Τὰ σημαντικώτερα ἐξ αὐτῶν εἶναι:

α) Τμῆμα ἀττικοῦ ἀμφορέως τῶν ἀρχῶν τοῦ β΄ τετάρτου τοῦ 6ου αἰ. π.Χ. (0,085 × 0,210, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἰκονίζονται κεφαλαὶ λεόντων καὶ κεφαλὴ αὐλητοῦ (Πίν. 36 β)·

β) Τμῆμα ἀττικῆς ὄλπης φέρον ἐγχάρακτον παράστασιν Διονύσου κατὰ τὸν τρόπον Six, πρβλ. Beazley: Greek Vases in Poland, σελ. 8-9 (ὑδρία Σαπφοῦς τῆς συλλογῆς Goluchow εἰς Βαρσοβίαν). 520 - 510 π.Χ. (Πίν. 36 γ).

γ) Ὄστρακον ληκύθου μὲ κεφαλὴν Ἡρακλέους παλαίοντος πρὸς τὸν λέοντα τῆς Νεμέας (0,030 × 0,025).

δ) Τμῆμα ὑστερομελανομόρφου πώματος μεγάλου ἀγγείου (0,126 × 0,103) μὲ παράστασιν θήρας τοῦ Καλυδωνίου κάπρου τῆς ὁμάδος τοῦ Λεάγρου (Πίν. 36 δ).

ε) Τεμάχια ἀμφορέως μὲ Μαινάδας καὶ Σιληνούς. Περὶ τὰ 540 π.Χ.

στ) Ἀξιομνημόνευτον εἶναι τέλος ἓν τμῆμα πηλίνης ἀναθηματικῆς πλακὸς ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐσώθη μόνον τὸ ἄνω μέρος ὡραίας ἀναγλύφου μορφῆς Ἀπόλλωνος πρὸς δ. κρατοῦντος κιθάραν. Ὁ ἴδιος τύπος ἀπαντᾷ καὶ εἰς ἓν πλακίδιον ἐξ Ἀθηνῶν τὸ ὁποῖον εἶδεν ὁ Stackelberg (Gräber der Hellenen, πίν. LVI, 4 μὲ ἔλαφον) εἰς τὴν συλλογὴν Fauvel, ὡς καὶ εἰς τμήματα ἄλλων ἐξ Ἀκροπόλεως (JHS 1897, σ. 316, εἰκ. 9-Brooke, Cat. of the Acropolis Museum, II, σελ. 422 ἀρ. 1389) καὶ ἐκ Βραυρῶνος (Ἔργον Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας 1961). Τὸ πλακίδιον χρονολογεῖται εἰς τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ 6ου αἰῶνος π.Χ.

Κλασσικά

Ἀναφέρω τὰ κυριώτερα:

α) Ὄστρακον ἐρυθρομόρφου κρατῆρος μὲ κεφαλὴν Ἀπόλλωνος (;) πρὸς ἀρ. τῶν χρόνων περὶ τὰ 470 π.Χ.

β) Ὄστρακον ἐρυθρομόρφου κρατῆρος μὲ κορμὸν καὶ τμῆμα κεφαλῆς γυναικὸς τῶν μέσων ἢ ὀλίγον μετὰ τὰ μέσα τοῦ 5ου αἰῶνος. Τοῦ γραφέως τῆς Villa Giulia,

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

γ) Ὄστρακον ἐρυθρομόρφου κρατῆρος ἐφ' οὗ σώζεται ὁ κορμὸς καὶ τμῆμα τῆς κεφαλῆς ἐφήβου μὲ ἀνερριμμένον τὸν πέτασον. 440 - 430 π.Χ.

δ) Ὄστρακον ἐρυθρομόρφου κρατῆρος μὲ τμῆμα κεφαλῆς ἐστεφανωμένου Ἀπόλλωνος (;) πρὸς ἀρ. 440 - 430 π.Χ.

ε) Τμῆμα ἐρυθρομόρφου καλύμματος πυξίδος (;) μὲ ἡνιοχοῦντα Ἥλιον (;) 420 - 410 π.Χ. (Πίν. 36ε).

στ) Εἰς τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ 4ου αἰ. π.Χ. ἀνήκει τμῆμα πηλίνης γραπτῆς σίμης μετὰ λεοντοκεφαλῆς (ὕψ. 0,135 καθαρόν, πλ. 0,401), τῆς ὁποίας σώζεται θαυμάσια ἡ γραπτὴ διακόσμησις : Λευκὰ ἀνθέμια καὶ ἄνθη λωτοῦ, κατωτέρω δὲ μαίανδρος μὲ παρεντεθειμένα ὀρθογώνια, ἐπὶ καστανοῦ ἐδάφους. Ἐρυθρὸν χρῶμα ἐπὶ τῆς χαίτης καὶ τοῦ στόματος τοῦ λέοντος. Ἡ φυτικὴ διακόσμησις ὑπενθυμίζει τὴν μελανόμορφον τῆς σίμης τῆς Ἀκροπόλεως (βλ. Buschor, Tondächer K229), ἀνήκει ὅμως προφανῶς εἰς πρωιμότερον στάδιον.

Ἑλληνιστικά

α) Καὶ αὐτὴ ἡ ἐποχὴ ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ ἐντυπωσιακὸν γραπτὸν ἀρχιτεκτονικὸν μέλος. Πρόκειται δι' ἕνα πήλινον ἡγεμόνα (πλ. 0,580 καὶ σωζ. βάθους 0,590), ὁ ὁποῖος φέρει διὰ λευκοῦ χρώματος ἐπὶ τοῦ καστανόχρου ἐπιχρίσματος ἐπὶ μὲν τοῦ μετώπου μαίανδρον μετὰ παρεντεθειμένων ὀρθογωνίων φερόντων ἐσωτερικῶς σταυρόν, ἐπὶ δὲ τῆς ὑποκάτω ἐπιφανείας ἐναλλὰξ ἀνθέμια καὶ ἄνθη λωτοῦ μετὰ βλαστοσπειρῶν. Ἡ ἐργασία εἶναι ἀμελής, κατωτέρα τῆς τῆς σίμης τῆς προηγουμένης παραγράφου, ὁ δὲ πηλὸς εἶναι ἀνοικτὸς καστανόχρους ἀντὶ τοῦ συνήθους κεραμόχρου. Ἐποχή του εἶναι πιθανῶς ἡ προχωρημένη ἑλληνιστική, πρὸς σύγκρισιν δὲ ἀναφέρω ἓν ὀλίγον παλαιότερον παράδειγμα ἐξ Ἀκροπόλεως, Buschor ἐ.ἀ. K 228.

β) Ἄλλο ἀξιοσημείωτον εὕρημα ἦλθεν εἰς φῶς εἰς τὸν νότιον τομέα διὰ τῆς κατεδαφίσεως ἑνὸς τοίχου. Πρόκειται δι' ἓν τμῆμα εἰκονιστικῆς κεφαλῆς (τὸ πρόσθιον), (ὕψ. 0,23, πλ. 0,166, πάχ. 0,097) τῶν χρόνων περὶ τὰ μέσα ἢ ὀλίγον μετὰ τὰ μέσα τοῦ 1ου αἰ. π.Χ. (Πίν. 38δ). Ἡ ἐξ αὐτοῦ συνολική ἐντύπωσις εἶναι μᾶλλον ψυχρά, ὀφείλεται δὲ εἰς τὴν κλασσικιστικὴν ρηχότητα τῆς ἐργασίας τῶν ἐπιφανειῶν, τὴν ὁποίαν μὲ δυσκολίαν ζωηρεύουν μερικὰ ὑπολείμματα ἑλληνιστικοῦ πάθους εἰς τὴν ἔκφρασιν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ στόματος. Παραπλήσιαι εἶναι μερικαὶ κεφαλαὶ ἐκ Δήλου, λ.χ. αἱ παρὰ Hafner, Späthellenistische Bildnisplastik A23, A25 κλπ.

γ) Τέλος, σημειώνω τμῆμα ἐπιτυμβίου κιονίσκου μὲ τὴν ἐπιγραφὴν *Εὐνυχίδας Περιγένου Κορίνθιος*, ἀνήκοντος εἰς τὴν πρώιμον ἑλληνιστικὴν περίοδον.

Ρωμαϊκῆς περιόδου

α) Ἐπὶ τοῦ δαπέδου τοῦ δωματίου Ι τοῦ πρωίμου ρωμαϊκοῦ κτίσματος εὑρέθη σωρὸς πηλίνων εἰδωλίων καὶ προσωπείων, τὰ ὁποῖα ἐκ τῶν συνευρεθέντων ἀγγείων χρονολογοῦνται εἰς τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ 2ου αἰῶνος. Καίτοι ἡ ἐργασία των δὲν εἶναι τόσον καλὴ καὶ πρὸ πάντων ἡ τῶν εἰδωλίων, τὸ ἐπιστημονικόν των ἐνδιαφέρον εἶναι ἀρκετὰ σημαντικόν, ἀφ' ἑνὸς μὲν λόγῳ τῆς ποικιλίας τῶν παρεχομένων τύπων, εἰς μίαν ἐποχὴν τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν ἐκ τῆς ὁποίας σπανίζουν τὰ εἰδώλια (βλ. Grandjouan, The Athenian Agora VI, Terracottas etc. σελ. 2), ἀφ' ἑτέρου δὲ λόγῳ τῆς ἀρίστης διατηρήσεως τῶν χρωμάτων (ροδόχρου, κιτρίνου, ἐρυθροῦ, κυανοῦ) κλπ. Ἀξιοσημείωτα εἶναι

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

μερικὰ προσωπεῖα θεάτρου μεγέθους μικροτέρου τοῦ φυσικοῦ, εἰδώλια δούλων κλπ. εἰς διαφόρους στάσεις καὶ ἐνεργείας (Πίν. 38α - γ), εἰδώλια ζώων (λεοπαρδάλεως, βατράχου κλπ.), ἀγαλμάτια θεῶν (λ.χ. Ἀφροδίτης τοῦ τύπου Fréjus) κλπ.

β) Τὸ ἐντυπωσιακώτερον εὕρημα τῆς ρωμαϊκῆς περιόδου ἦτο ἓν σχεδὸν ἀκέραιον μαρμάρινον ἀγαλμάτιον γέροντος Σιληνοῦ (Πίν. 39) (ὕψ. μετὰ πλίνθου 0,615, ἄνευ πλίνθου 0,47, μεγ. πλ. εἰς τοὺς ἀγκῶνας 0,385). Τὸν βλέπομεν νὰ κάθηται σταυροποδητὶ καὶ νὰ πίνῃ μὲ ἀπληστίαν ἐξ ἑνὸς μεγάλου κανθάρου, τὸν ὁποῖον κρατεῖ καὶ μὲ τὰς δύο χεῖρας. Περίεργος εἶναι ἡ ἐνδυμασία του ὑπενθυμίζουσα τὴν Σκυθικήν. Ἐπ' αὐτῆς εἶναι ἐρριμμένη ἡ λεοντῆ. Εἰς τὴν κεφαλὴν φέρει χονδρὸν στέφανον κυκλικῆς διατομῆς, καθὼς καὶ φύλλα καὶ καρποὺς κισσοῦ. «Πουντέλια» σωθέντα εἰς διάφορα σημεῖα τῆς ἐπιφανείας του μαρτυροῦν ὅτι τὸ ἄγαλμα οὐδέποτε συνεπληρώθη. Ἡ ἐργασία του εἶναι ἴσως τῆς ἐποχῆς τῶν Φλαβίων, ἀλλ' ὁ τύπος εἶναι παλαιότερος, τοῦ 300 π.Χ. ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ 3ου αἰῶνος π.Χ., ὅπως δεικνύει τὸ σχῆμα τοῦ κανθάρου (βλ. Wuillemier, Le Trésor de Tarente, σελ. 44) ἀλλὰ καὶ τὸ κλειστὸν σχῆμα τῆς μορφῆς. Τὸ πρωτότυπον φυσικὰ δὲν ἔφερε τὴν περίεργον στολὴν τοῦ νέου ἀγαλματίου, ἀλλ' ἢ ἦτο γυμνόν, ὅπως τὸν παρουσιάζουν, ὡς φαίνεται, τὰ παρὰ Winter II, 393, 2 - 4 παραδείγματα ἢ ἐφόρει στενὸν δασύτριχον ἔνδυμα, περιβάλλον διὰ χειρίδων καὶ ἀναξυρίδων ὁλόκληρον τὸ σῶμα αὐτοῦ ὅπως εἰς τὸ εἰδώλιον Winter αὐτόθι, ἀρ. 1, τὰ εἰδώλια Grandjouan ἔ.ἀ. πιν. 28 ἀρ. 1004 καὶ 1006 κλπ.) καὶ τὸ μόνον ἄλλο μαρμάρινον ἀντίγραφον τοῦ ἰδίου τύπου τὸ ὁποῖον γνωρίζω εἰς Wilton House (Michaelis σελ. 686 D — Reinach I, σελ. 419). Δὲν ἀποκλείεται ἡ ἐμφάνισις τῆς ἐνδυμασίας νὰ ὀφείλεται καὶ εἰς τὴν ἡμιτελῆ κατάστασιν τοῦ ἀγαλματίου.

γ) Εὑρέθη ἐπίσης τὸ ἄνω μέρος ἀγαλματίου νέου, ὁ ὁποῖος φέρει μόνον χλαμύδα (ὕψ. 0,60, ὕψ. κεφαλῆς 0,25, μέγ. πλ. 0,345) (Πίν. 38ε). Τοῦ λείπουν οἱ βραχίονες, ἀλλ' ἐκ τῆς σωζομένης ἀρχῆς αὐτῶν καὶ τῆς ἀποτόμου στροφῆς τῆς κεφαλῆς εὔκολα συνάγεται ἡ κίνησίς των. Τὸ ἄγαλμα δὲν εἶναι παρὰ ἀντιστροφὴ τοῦ τύπου τοῦ Γανυμήδους τοῦ Λεωχάρους, τὸν ὁποῖον γνωρίζομεν κυρίως ἀπὸ τὸ ἀγαλμάτιον τῆς Galleria dei Candelabri τοῦ Βατικανοῦ (Lippold, Vat. Kat. III, 2, πίν. 103 - 4). Φαίνεται ὅμως ὅτι τὸ νέον ἀγαλμάτιον δὲν συνδέεται μὲ τὸ ἀρχέτυπον τοῦ Λεωχάρους εἰμὴ μέσῳ κάποιας ἑλληνιστικῆς παραλλαγῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλεται τόσον ὁ φυγοκεντρισμὸς τῶν μελῶν, ὅσον καὶ ἡ ἐπίτασις τῆς μιμικῆς καὶ τοῦ πάθους τοῦ προσώπου. Ἐπὶ πλέον ἔλειπεν ἀπὸ τὸ νέον ἀγαλμάτιον ὁ ἀετός, ὅπως διαπιστώνει κανεὶς ἐξετάζων τὴν ράχιν. Ἐποχὴ τοῦ ἔργου εἶναι τὰ τέλη τοῦ 2ου αἰ. μ.Χ.

δ) Πολὺ καλῆς τέχνης εἶναι ἓν ἰωνικὸν κιονόκρανον (ὕψ. ἄνευ ἕλικος 0,175, μετὰ τῆς ἕλικος 0,263, πλ. 0,587, πάχ. 0,332, διαστ. σωθείσης ἕλικος 0,205 X 0,176), τὸ ὁποῖον ἦτο ἐντειχισμένον ἐντὸς μεταγενεστέρου ἀγωγοῦ. Πιθανῶς ἀνήκει εἰς τὰ τέλη τοῦ 1ου αἰ. μ.Χ. ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 2ου (βλ. παραπλήσια παραδείγματα Corinth, II, εἰκ. 26 - 28 καὶ εἰκ. 36).

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω εὑρέθησαν καὶ ἄλλα τμήματα ἀγαλμάτων ὀλιγώτερον σημαντικά, καὶ πλῆθος ὀστράκων μερικὰ ἐκ τῶν ὁποίων συγκολληθέντα ἀπήρτισαν ὁλόκληρα ἀγγεῖα. Ἐξαιρετικῶς σημαντικὰ διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς κοινῆς ρωμαϊκῆς κεραμεικῆς ἦσαν τὰ ἀγγεῖα τὰ ὁποῖα εὑρέθησαν εἰς τὸ μαγειρεῖον τῆς ὑστερορρωμαϊκῆς οἰκίας (Πιν. 34δ), διότι δύνανται ἄριστα νὰ χρονολογηθοῦν τόσον χάρις εἰς τοὺς συνευρεθέντας λύχνους, ὅσον καὶ εἰς ἓν νόμισμα τοῦ αὐτοκράτορος Βαλεντινιανοῦ τοῦ Β΄ (375 - 392 μ.Χ.).

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

Βυζαντινά

Τὰ ἐκ τῆς ἐποχῆς ταύτης εὑρήματα ἦσαν σχετικῶς ὀλίγα. Τὸ περισσότερον ἀξιόλογον ἦτο τμῆμα μεγάλου πινακίου φέροντος ἐσωτερικῶς ἐρυθρὸν ἐπίχρισμα καὶ ἔντυπον διακόσμησιν σταυροῦ καὶ δύο πτηνῶν. Χρονολογεῖται εἰς τὸ β΄ ἥμισυ τοῦ 6ου αἰῶνος μ.Χ.

Γ. ΔΟΝΤΑΣ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

α. Τάφος 5 καὶ λάξευμα τοῦ τάφου 3, β. Ρωμαϊκοὶ ὑπόγειοι ὀχετοὶ

Γ. ΔΟΝΤΑΣ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

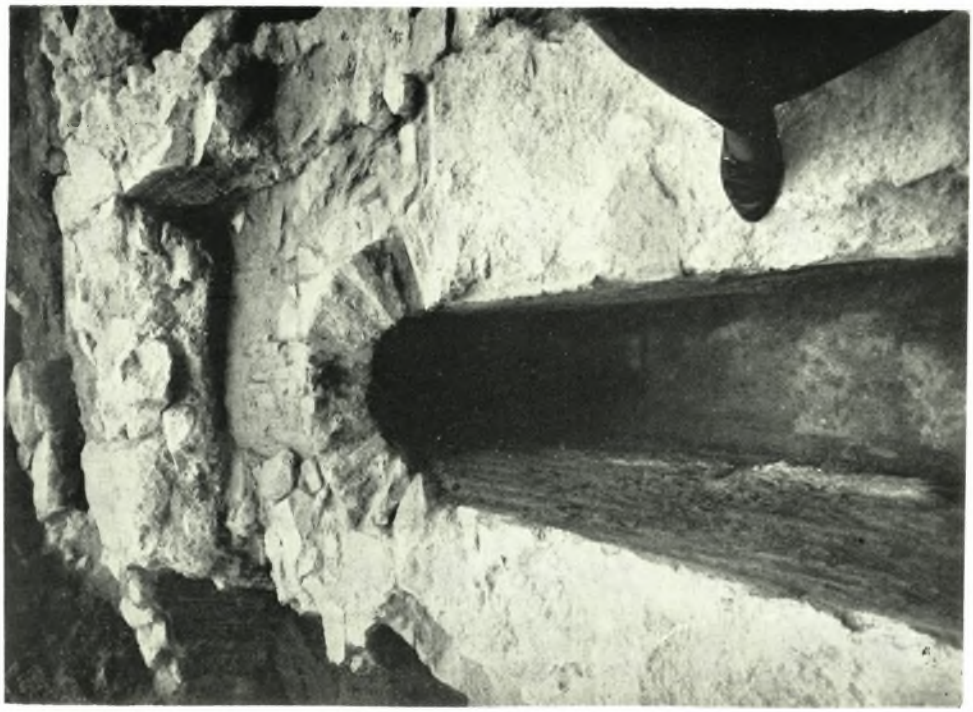

α. Καμαροειδὴς κατασκευὴ εἰς τὸ βόρειον μέρος τοῦ οἰκοπέδου Ἀγγελοπούλου (ὄψις ἀπὸ Β.).
β. Καμαροειδὴς κατασκευὴ εἰς τὸ Β. μέρος τοῦ αὐτοῦ οἰκοπέδου (ὄψις ἀπὸ Ν.)

Γ. ΔΟΝΤΑΣ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

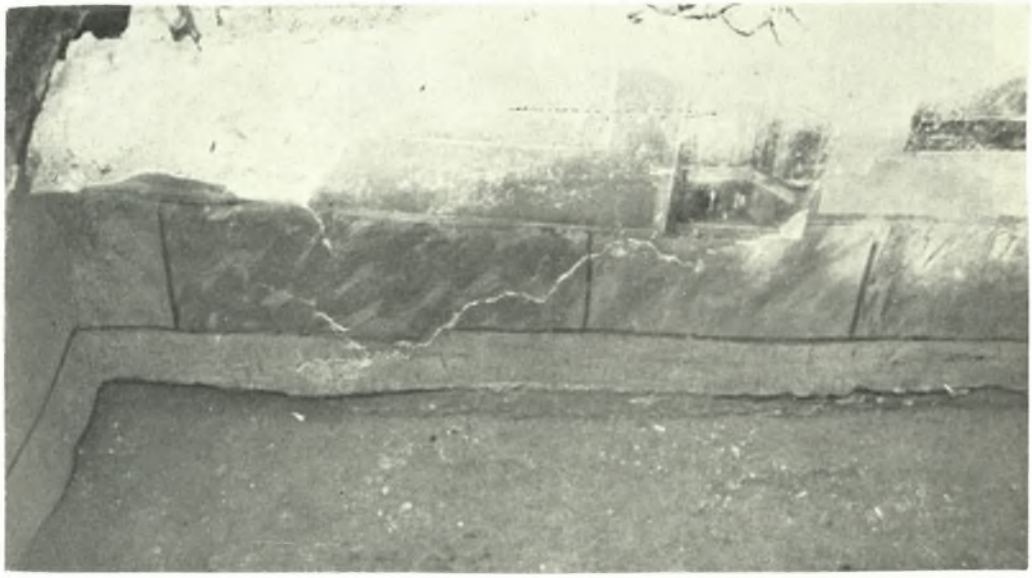

α. Κόγχη τοῦ Frigidarium τῶν ὑστερορρωμαϊκῶν θερμῶν (ἡ ἀνατολικωτέρα τῶν δύο τῆς Β. πλευρᾶς),
β. Τοιχογραφία οἰκίας ρωμ. χρόνων

Γ. ΔΟΝΤΑΣ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

α. Ὀρθογώνιος βάσις τοῦ Frigidarium τῶν ὑστερορρωμαϊκῶν θερμῶν. β. Μαγειρεῖον ὑστερορρωμαϊκῆς οἰκίας (ὄψις ἀπὸ Ν.)

Γ. ΔΟΝΤΑΣ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

α - γ. Γεωμετρικὰ ἀγγεῖα τοῦ τάφου 3, δ. Ἀγγεῖα μαγειρείου οἰκίας, τῆς ἐποχῆς τοῦ Βαλεντινιανοῦ τοῦ Β΄

Γ. ΔΟΝΤΑΣ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

α. Κάλυμμα λεκάνης ρυθμοῦ Kertch ἐκ τοῦ οἰκοπέδου Ζαχαράτου, β. Γεωμετρικὸς ἀμφορεὺς τοῦ τάφου 5

Γ. ΔΟΝΤΑΣ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

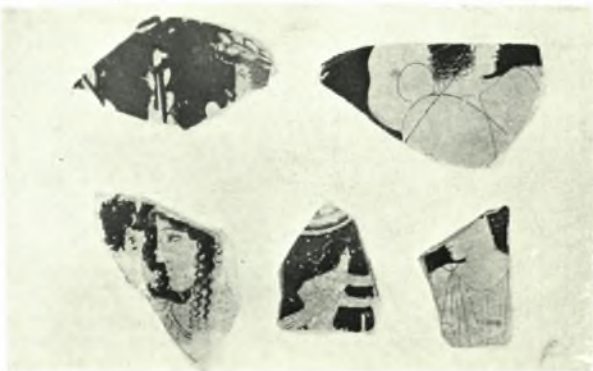

α. Τμῆμα περιρραντηρίου ἀνατολιζούσης ἐποχῆς, β. Τμῆμα ἀρχαϊκοῦ ἀττικοῦ ἀμφορέως, γ. Τμῆμα ἀρχαϊκῆς ἀττικῆς ὅλπης μὲ παράστασιν Διονύσου, δ. Τμῆμα μελανομόρφου πώματος εἰκονίζοντος τὴν θήραν τοῦ Καλυδωνίου κάπρου, ε. Ἐρυθρομ. ὄστρακα ἐκ τοῦ οἰκοπέδου Ἀγγελοπούλου

Γ. ΔΟΝΤΑΣ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

α - γ. Εἰδώλια δούλων, καὶ ἀνδρὸς κρατοῦντος πετεινόν, δ. εἰκονιστικὴ κεφαλὴ 1ου π.Χ. αἰ., ε. ἀγαλμάτιον τύπου Γανυμήδους

Γ. ΔΟΝΤΑΣ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230

Μαρμάρινον ἀγαλμάτιον γέροντος Σιληνοῦ

Γ. ΔΟΝΤΑΣ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
27/07/2024 07:04:59 EEST - 18.118.142.230